

tične spremembe. Po osvoboditvi Kosova je to po začetnih zapletih po vključitvi v Jugoslavijo doživljalo miren razvoj do leta 1948. Resolucija Informbiroja je to spremenila, albanska manjšina je zaradi sovražnega stališča Albanije do Jugoslavije postala sumljiva. V že tako trdem jugoslovanskem režimu so več moči dobile varnostne sile. Pod notranjim ministrom Aleksandrom Rankovićem se je odnos oblasti do Albancev na Kosovu približal tistemu, ki so ga bili vajeni iz časov prve Jugoslavije. Posledično se je pojavilo izseljevanje Albancev

(največ v Turčijo), ki so ga še spodbujale nasilne poteze organov notranjih zadev. Položaj manjšine se je izboljšal po brionskem plenumu leta 1966, a je leta 1968 vseeno prišlo do demonstracij z nacionalističnimi zahtevami. Dosežki albanskega prebivalstva so se v sedemdesetih letih še povečali, zlasti z novo ustavo iz leta 1974. A Kosovo je od začetka osemdesetih bilo stalen vir politične nestabilnosti.

Bojan Himmelreich

Živeti od ljubezni do zgodovine

Orožnov zbornik, Ob 120-letnici rojstva Janka Orožna. Marija Počivavšek (Ur.). Celje: Zgodovinsko društvo, 2012. 112 strani. (Zgodovini.ce; 12)

Ob 120-letnici rojstva profesorja Janka Orožna so v Zgodovinskem društvu Celje pripravili znanstveni simpozij o njegovem življenju. Intelektualcu in humanistu, ki je deloval na več strokovnih področjih in tako pustil neprecenljiv pečat v celjskem – pa tudi širše – kulturnem ter znanstvenem prostoru, je bil posvečen simpozij in odkritje spominske plošče že decembra 2011. Osebnosti, ki je s svojim delom zaznamovala ali se vsaj dotaknila prenekatero življenjske poti, se je v znak spoštovanja in hvaležnosti s svojimi spomini in strokovnimi pogledi nanj in na njegovo delo poklonilo ducat izbranih avtorjev. Zdaj so njihove besede s simpozija, dodanih pa je še nekaj drugih prispevkov, zbrane še v Orožnovem zborniku, že dvanajsti izdaji društvene zbirke *zgodovini.ce*.

V uvodnih besedah Tone Kregar oriše, kako in zakaj je prišlo do ideje o nastanku tega zbornika. Predstavi partnerje, ki so sodelovali pri sooblikovanju tega javnega poklona Janku Orožnu, profesorju, ki je oral ledino na mnogih področjih celjskega zgodovinopisja, človeku, ki se je trdno držal prepričanja, da »živimo, da delamo«.

Matjaž Kmecl pripoveduje o svojih osebnih spominih o stricu Janku. Piše o fizični podobi, njegovih gestah, kadar se je še posebno rad razgovoril o njemu ljubih stvareh, govori o njegovi skromnosti ter delavnosti. Zaključí z željo, da njegov obsežen opus ne odrinemo preveč v pozabo.

Kronološki pregled skozi Orožnovo življenje in delo predstavi Branko Goropevšek. V njegovem članku izve-

mo ključne podatke o tem, kdo je Orožen bil in kaj vse je zaznamovalo njegovo bogato kariero. Zelo natančno predstavi sfere njegovega osebnega in poklicnega zanimanja in zaključuje s priznanji, ki so mu bila podeljena.

O Orožnovem udejstvovanju v Muzejskem društvu piše Rolanda Fugger Germadnik. Kot predsednik Muzejskega društva je Orožen deloval tako kot vsepovsod drugod – izredno delavno in nadvse predano. V članku piše, kako je nesebično žrtvoval poletne počitnice za urejanje muzeja, kako si je prizadeval za prepotrebna popravila na Celjskem gradu, kako je zagovarjal nujnost povečanja muzejskih prostorov. Verjel in poudarjal je pomembnost razstavnega koncepta nove dobe – zajeti

je potrebno vse zgodovinske dobe, poudarek naj bo na življenju Slovencev.

Bojan Cvelfar v svojem članku govori o »Celjskem arhivskem vprašanju«. Kako pomembno in predvsem nujno je bilo imeti arhiv, ustanovo, ki bo za zanamce zbirala in dokumentirala pomembne arhivske zaklade. Janko Orožen je pri tem odigral izredno pomembno vlogo. Prizadeval si je, da bi arhivsko gradivo dobilo posebno mesto v življenju ljudi, da bi dobilo svoje prostore, ki naj ga zaščitijo pred propadom. Cvelfar predstavi, skozi kakšno kalvarijo v odločnem prizadevanju za ureditev prostorov je Orožen prepotoval do stanja, da je lahko končno gradivo sploh začel sistematično urejati.

Članek O krajevnih imenih v knjigi Zgodovina Trbovelj, Hrastnika in Dola (od začetkov do leta 1918) pripoveduje o Orožnovi knjigi pod tem naslovom. Avtorica članka Martina Orožen razlaga, kako avtor na podlagi zgodovinskih virov in tudi temeljitega lastnega udeleževanja ter zgodovinskega znanja v omenjenem delu rekonstruira nekdanjo fevdalno-upravno in cerkveno ureditev dotičnega prostora. Predvsem se osredotoči na bogato onomastično gradivo in ga podrobno predstavi z analizo imenotvorne tipologije naselij.

Janez Cvirn in Andrej Pančur v članku z naslovom Janko Orožen – med lokalno in nacionalno zgodovino ugotavljata, s kakšnim raziskovalnim delom se je le-ta ukvarjal. Izjemno delaven, kot so Orožna poznali, je že kmalu po prihodu v Celje spisal Zgodovino Celja v treh zvezkih. Avtorja v nadaljevanju članka kritično kronološko predstavita vsa pomembnejša dela, tudi njegovo ukvarjanje z gospodarsko zgodovino, pri interpretaciji katere je čutiti močan pomen nacionalne perspektive.

Boris Golec v svojem doprinosu govori o svojem prvem učitelju zgodovine. Čeprav je Orožen že veliko pred avtorjevim časom zapustil profesorski kateder, ga je zgodovine učil in seznanjal skozi svojo pestro ter bogato paleto del. Golec se spominja osebnih srečanj z njim, kako pomembna so bila zanj in kako močno so zaznamovala njegovo poklicno pot.

Tudi Uroš Šušterič, Karolina Godina ter Janez Šumrada v nadaljevanju predstavijo vsak svoj spomin na celjskega intelektualca. Zelo pritegnejo tri Šumradove anekdote, ki jih opiše na koncu svojega članka. Po eni od teh je nastal tudi zgornji naslov.

Zbornik zaključujejo osebne izpovedne misli iz življenja Božene Orožen, hčerke častnega občana Mestne občine Celje. Piše o spominih, ki jih ima na pokojnega očeta in nam predstavi njegovo roditeljsko naravo. Stavke, ki pusti močan vtis in Orožna kaže kot izobraženca

in na koncu dneva kot očeta in moža, velja prepisati: »Najbolje je, da ni treba vzgajati. Menil je, ne vzgajati z ukazi in prepovedmi, ampak z zgledom, lastnim življenjem.«

Janko Orožen je bil pedagog, geograf, slavist, prevajalec, arhivist, predvsem – in z vsem srcem – pa zgodovinar. Njegov obsežni avtorski opus zajema več kot trideset knjižnih izdaj, nad sto sedemdeset razprav, številne srednješolske učbenike in prevode iz francoščine, ruščine in češčine. Kot je zapisal Matjaž Kmecl, Orožen je bil celjska ikona, najbolj učen Celjan.

Za tiste, ki Orožna nismo imeli možnosti osebno spoznati, je pričujoči zbornik izjemno živ prikaz njegove podobe. Zbrani prispevki so preprosti, a vendar polni vsebine, takšni, kot je bil tudi Orožen. Strukturirani so tako, da bralcu razumljivo prikažejo njegovo življenje in ga vabijo, da zbornika ne odloži, dokler ne pride do zadnje strani. Pritegnejo povsem osebni spomini, njegova izjemno dinamična biografija, tako neverjetno napolnjena s pomembnimi odločitvami. Vse to ne sme biti pozabljeno, zato želim zborniku veliko bralk in bralcev.

Jože Kranjec